

Sank Hans tale 2014.

Kære Læsø-boer, heltids-, deltids-, fritidslæsøboer og jeres venner og bekendte. Velkommen til bålfest.

Om lidt skal vi synge. Det er jo en dejlig tradition, at man mindst to gange om året - Juleaften og Skt. Hans aften - kan få lov til at opleve sig selv som en del af et kor.

Man kan få afprøvet om toneregisteret stadig er nogenlunde intakt, eller man mangler lidt lungekapacitet. Hvis det kniber med at nå helt til ende af verselinjerne eller for mange af de høje toner lyder lidt anstrengte, kunne man jo bruge lejligheden til at overveje, om man skulle gøre noget for konditionen, holde op med at ryge f.eks.. Hvis man da ryger. Det er vi jo efterhånden ikke så mange, der gør.

Man kan jo heller ikke komme uden om, at det er dejligt – sådan mentalhygiejnisk – at være en del af et fællesskab.

Julesangene, - og salmerne og så Midsommervisen er en del af en vores fælles historie, de er med til at holde fast i en eller anden forestilling om noget særlig dansk.

Midsommervisen har jo en mærkelig historie. Nogle af jer vil selvfølgelig vide, at den oprindeligt stammer fra et skuespil. Et skuespil fra 1885: *Midsommervisen* hedder egentlig *Vi elsker vort land* og kommer fra eventyrspillet *Der var engang*. Skrevet af Holger Drachmann med musik af Lange-Müller.

Det kongelige Bibliotek skriver sådan om skuespillet:

Stykket Der var engang handler om Prinsesse Kathrine fra Illyrien og hendes uheldige bejlere, som afvises på stribet. Handlingen minder om H.C. Andersens *Svinedrengen*, men slutter lykkeligt, da det lykkes for Prinsen af Danmark at vinde Prinsessens hjerte. I sidste scene bliver Prinsen og Prinsessen gift med den danske midsommer som kulisse. Men inden da har Prinsen måttet ydmyge Prinsessen på forskellige måder for at omdanne det forkælede pigebarn til en værdig prinsesse, der 'kender sin plads'. Således spiller ideen om mandens rette opdragelse af sin hustru en central rolle. Det er vel ikke udpræget en moderne tankegang, så når stykket stadig opføres engang imellem og har en vis popularitet, så skyldes formodentlig ikke mindst Lange-Müllers fortræffelige musik. Og måske nogle mænds lidt indestængte fantasier.

Oprindeligt var sangen på fire strofer, men den fjerde strofe var så tæt bundet til stykket handling, at det ikke giver nogen mening at stå synge den som fællessang ved et Skt.. Hans bål.

Og melodien har man også beskåret. Det er nu ikke Lange Müller vi skal synge om lidt. Det er Shi-bi-dua, og det skyldes Danmarks Radio.

Lange Müller er for svær for flertallet. Hans melodi slynger sig elegant rundt mellem taktarterne 9/8, 3/4 og 2/4. Den er skrevet til solosang.

Shubiduas melodi er derimod holdt i 4/4 hele vejen igennem. Det gør jo det hele en hel del lettere.

Det er godt for de mere utrænede, og det er sikkert den måde, hvorpå man bedst kan beskrive vores fælleskor. Men vi forsøger nu alligevel med Lange-Müller.

Og vi skal synge:
om den signede jul,
om glansen i øjnene,
om sommerens hjerter,
om rigelige gaver og flittige hænder,
om kløvergumlende køer,
om dansende ungdom og tumlende dyrebørn.

Stemningen er slået an: nærmest kriminel sorgløshed.

Og så kommer 3. strofe, hvor vi varsler bål og brand over enhver udlænding og urostifter.

Vi er måske dybest set ikke så forskellige fra de muslimer, der for nogle år siden brændte et par danske flag af, da de syntes, vi var "udlandsfjender og kom i ufredens ånd".

Og så kommer den helt lokale – eller måske globale – betragtning, at hver by har sin heks og hvert sogn sine trolde.

Så er det slået fast.

Jeg vil i aften tillade mig at fundere lidt over, hvem det egentlig er på Læsø.

Hvem er trolde, og hvem er heksene på Læsø?

Vores lille lokale ugeblad, som vi ikke på nogen måde kan undvære – og som vi er meget glade for – har et såkaldt redaktionelt kodeks.

Man må ikke nævne navne. I hvert fald i ikke i verserende sager og slet ikke, hvis ordensmagten er involveret.

Det er en udmærket regel.

Vi ved jo alligevel næsten altid, hvem det handler om. Og måske specielt, hvis de pågældende i forvejen skulle have udbedt sig at være omfattet af både navne- og adressebeskyttelser og alle mulige andre civile rettigheder.

Vi ved godt, hvem det drejer sig om, hvis nogen har lavet graffiti eller smædeskrifter på offentlige bygninger, eller hvis man er forvist retten til at handle i det lokale supermarked p.g.a. en dokumenteret manglende betalingsvilje, eller hvis man i vildelse har angrebet ejendom og bygninger med syre og entreprenørmaskiner.

Det er de små trolde, som vi kan blive næsten enige om at tage afstand fra. Vi følger så ganske vist ikke helt anbefalingen at anvende glædesblus i bestræbelserne på at holde dem fra livet. Vi holder os nok mere til de traditionelle metoder. Selvom vi indimellem mener, at det danske retssystem er for slapt og lidt mere "øje for øje og tand for tand" ville være på sin plads og kunne have en god effekt.

Og jeg ved s'gu' heller ikke rigtigt, om den slags trolde og hekse, som sangen henviser til.

For det er vel i virkeligheden sådan, at vi kun i ganske få tilfælde alle sammen kan blive enige om, at se de samme hekse og de samme trolde. Det hænger selvfølgelig sammen med, at vi dybest set har meget forskellige værdier, selvom vi tilsyneladende er ret ens.

På Læsø er der desværre altid en hel masse, vi kan blive uenige om.

Sådan må det jo også nok nødvendigvis blive, når vi indhyller os i den selvforståelse, at det er en ubetinget styrke, at vi er Danmarksmestre i selvstændighedskultur.

Det betyder jo – som den positive konsekvens –, at ingen skal begrænses, og enhver må have et meget stort råderum for sin udfoldelse. Lokalsamfundets vigtigste opgave bliver at give plads.

Og indimellem kan disse udfoldelser jo næppe undgå at støde sammen, og det betyder så - som den negative følge og konsekvens -, at der indimellem ingenting kan ske – overhovedet ingenting.

Vi er et meget rigt samfund, der på grund af sådanne modsatrettede interesser har haft råd til at sige nej til en milliardinvestering omkring et dæmnings- og vindmølleprojekt, og nogen af os havde ikke lyst til at få et antal millioner om året i projektmidler til en nationalpark.

Men det er jo bare konsekvensen. Det står enhver frit for at mene, hvad man mener, og det er bare i orden. Ingen skal påtvinges eller påføres noget mod sin vilje. Eventuelt kollektive fordele må vige.

Det er selvstændighedskulturen – i den negative udgave.

Og det er her blandt disse frontkæmpere for retten til at sige nej, at vi finder de rigtige trolde og hekse på Læsø. Efter min ringe mening.

De skader simpelthen hver by og hvert sogn.

Læsø har rigtig mange muligheder for at udvikle sig – vi har ikke kun afvikling i udsigt.

Men det kræver, at vi på et eller andet tidspunkt – og inden længe – må tage den diskussion med hinanden, at uanset hvad vi måtte have af personlige grunde til at være imod, så må det altså vige for en større fælles sag.

Vi er nødt til at være for Læsø.

Vi kan selvfølgelig godt håbe på, at der en dag kommer en eller anden og hjælper os. En med stor pose penge, så alle vores trængsler er forbi. En eller anden der kommer og graver små kanaler på kryds og tværs af øen og putter et bredbånd ind i hvert eneste lille hus og hytte, og der kommer en lov mod fiskeribegrænsninger og forbud mod naturbeskyttelse. Nogen der tilbydes os skattefrihed og momsfritagelse, ekstraordinære tilskud og alle andre gode sager.

Men det sker ikke, venner. Sådan en kommer ikke.

Vi bliver nødt til selv at bidrage med et eller andet. Vi må først og fremmest ville hjælpe os selv.

Og det gør vi bl.a. ved at erkende, at selvstændighed ikke er det samme som kun at tænke på sig selv.

Vi må indstille os på yde noget for at kunne nyde noget.

Og den modydelse, hvis man da kan kalde det for en modydelse, der skal leveres, er en vilje til at bidrage med det, vi nu kan, når der er opgaver, som Danmark – eller for den sags skyld hele verden – hele verden skal have løst. Men lad os holde os til Danmark.

Danmark ville gerne, dengang for 10 år siden have en marin nationalpark. Det stod i regeringen handlingsplan. Det ville vi ikke give Danmark.

Danmark ville dengang med dæmningen og vindmøllerne gerne have løst en målsætning i energiforsyningsstrategien. Den ville vi ikke være en del af løsningen til.

Danmark og andre har sat forskellige miljømål. Vi vil ikke være miljøkommune.

Lige nu humper vi mere eller mindre helhjertede med rundt i et Life-projekt. Formålet med projektet er naturpleje, men jeg har kun hørt diskussionen om tilskudsstørrelser til den enkelte – hvem der kan få mere end tidligere, og hvem der kan risikere at få mindre.

Ikke noget om, hvad den danske natur kan få ud af projektet.

Og når talen falder på, om vi kan bidrage med rum og plads til at løse sociale opgaver i forhold til indvandrere, misbrugere, kriminelle, der har brug for institutioner og hjælp, så står vi heller ikke frem og tilbyder os.

Sådan nogen er der nemlig nogen, der ikke kan lide. Det får vi nok ikke noget ud af. Om andre kunne få noget ud af det – er ligesom ikke vores problem.

Det er i disse nejsigerne, tværing, egoistiske tanker og handlinger, vi finder de trolde og hekse, vi har på Læsø.

Og det er dem vi med glædesblus må holde fra livet.

Men hvordan tænder man så et glædesblus?

Et blus er vel et blus, og hvem kan se forskel på bål og brand og så et glædesblus, når først luerne rækker mod himlen?

Jo, der er en forskel.

Et blus er et glædesblus, når det er tændt af ildsjæle, der er brænder for andre og er parate til at brænde positivt for ideen om, at det forpligter at være en del af et større fællesskab, og at vi skal bidrage hertil, med det vi kan, og ikke for at udbrede det budskabet, at andre er til for at hjælpe os.

Nyd bålet, der rækker sine luearme ud mod os alle sammen.

God Sankt Hans aften.